

1788.

1. * Berga, Carolus Fredericus Imstor, l. b. a. : Corollarium
juris Criminalis XXIV. Programma, quo ordinarius
senior ceterisque aessorores fac. jur. solenniter docto.
ratus Caroli Frederici Imstor l. b. a. Berga lectur.
Tus.
2. Baucerus, Hurwen Europaeus, fac. jur. procurator :
Commentatio super decisione Electi. d. a. 1746.
XXX. Programma, quo solenniter doctoralia Henrici
Blumneri indicit.
3. * Bornius : Corollarium juris Criminalis XXIII.
Programma, quo ordinarius senior ceterique aces.
sores fac. jur. memoriam Bornianam intulerunt.
4. * Brehmus, Carolus Augustus : Primadvertio juris an.
ticipi III. Programma, quo ordinarius senior ac
ceterique fac. jur. aessorores solenniter doctoralia Caroli
Augusti Brehmus et Christiani Gottlob Stamboldt
indicunt.

1788

- 5^a * Wincklerus, Gessnerus Ludovices: (his cello nemine
ad jus pertinenti tum specimen I.) Præsentia, quo ordi-
narius senatus et reliqui doctores fac. jur. solenniter
doctoratui Gessneri Ludovici Winckleri indicunt
6. Bauer, Henric. Gropius, fac. jur. procuratorum:
super decisione Doctorali d. a. 1786 28. et 29.
Programma, quo solenniter Doctoratui Caroli G. Gropii
Leoboldi Pentzschii indicunt.
7. Bienenus, Christianus Gollub: De jurisdictione feudali
in prædicia Sarmica et Lusatica seniori contra
territorium Sarmie Lusaticæ que necesse est
Curi astricta non competente.
8. Bienenus, Christianus Gollub: V. protocollo feudali.
9. Blumner, Henricus: De raptu.
- 10^a Brechen, Carolus Augustus: De delictis.
- 10^b * Brechenius, Carolus Augustus: Diploma, quo
collegium jurisconsultorum Lipsicæ Caroli Augusti
Brechenii abstricteque juris doctoris dignitatem conferat.

1788.

11. Plaris, Anton Christianus: De iudicio principum
electorum amicabili et fides principum Lectorem
notissimum, an. 17 1588 Cap. II. illustratum
12. Pcius, G. Georgius, fac. jur. procancelarias:
De munere procancelarii in acad. Lips. p. I. Prae-
gramma, quo honorem philosophicorum candidatis
diem petitionis indicit.
- 13^a Handbold, Christianus Gullib: De consistorio prie-
cipum. Specimen juris Romani publici.
- *
13^b Handboldus, Christianus Gullib: Diploma, quo
Christianus Gullib Handboldo abinque juris doctoris
dignitatem contulit
14. Handboldus, Christianus Gullib: De causis, cur idem
et testato ab intestato heredere non possit?
15. Kuestreanus, Johannes Balthasar: De pupillari
testamento praesentia impuberis matris nato.
16. Loebel, Renatus Gotthelf: Jus hominum ante
usum rationis

1788.

17. Puellmannus, Fr. Lud. Sm. fac. jur. procancellarius: Miscellaneorum ad jus pertinentium specimen IV. Prae-grammatica, quo solemniter inaugurata Fr. Balthasar Rueschieri indicit.
18. Puellmannus, Fris. Ludovic. Quentus: De necessitate agnatorum simultaneaeque investiturae in feudi appignorationem consentiendi.
19. Ran, Christianus: De legato debiti.
20. Richterius, Christ. Guil: De hereditate Prisco.
21. Schmidius, Adolphus Wuestelanus: De vi et officio civitate iurijurandi.
22. Schott, Augustus Fridericus: De ignorantia papali circa penas, earum vim impediente.
23. Stockmann, Augustus Constans: De separationibus edicto praetoris hinc concessis.
24. Weitz, Christianus Quentus: De dynastibus Germaniae.
25. Winckler, Carl Gust. de: Reformatio XII ex auctoritate iuris iudicarii. Praegrammatica, quo solemniter inaugurata Caroli Christiani Clari indicit.

170

26

27

1788.

26. Winkler, Gorgopon Lucronen: De jure avaritiae
militaris Romani ac hodiernae.

27. Winkler, Gorgopon Lucronen: Substitutio papae.
Laris vel quasi testamentum duplex.

1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800
1801
1802
1803
1804
1805
1806
1807
1808
1809
1810
1811
1812
1813
1814
1815
1816
1817
1818
1819
1820
1821
1822
1823
1824
1825
1826
1827
1828
1829
1830
1831
1832
1833
1834
1835
1836
1837
1838
1839
1840
1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850
1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1788, 5.

273

ORDINARIUS
SENIOR ET RELIQUI DOCTORES
FACULTATIS IURIDICAE
LIPSIENSIS
SUMMOS IN IVRE HONORES
CVM SPE
SVO TEMPORE LOCVM IN COLLEGIO
OBTINENDI
PRAECLARISSIMO CANDIDATO
GOTFRIDO LVDOVICO WINCKLERO
LIPSIENSI
ARTIVM MAGISTRO ET IVRIS VTRIVSQVE BACCALAVREO
NEC NON ADVOCATO IMMATIC
A. D. XXXI. MAII MDCCLXXXVIII
COLLATOS
INDICVNT

1788

ORDINARIUS SENIOR ET RELIQUI DOCTORES

EXCULTATUS IURIDICAE

LITTERARUM

SVNIOR IN IVRE HONORES

CVM SVB

SVO TEMPORE LOCVM IN COLLEGIO

OSTENDIT

MACCARISMO CANDIDATO

GOTFRIDO LAVOYGO WINCKLERO

LITTERARUM

ARTVM SVBIVSO ET IVRE SVBIVSO CANDIDATO

NEC NON SVBIVSO IURIS

A. D. XXXI. MAII MDCCCLXXXIII

COLLEGIOS

PROFESSOR

MISCELLANEORVM

AD IVS PERTINENTIVM

SPECIMEN V.

CAPVT XVI.

*An et quatenus reorum in temp. merita in eiusus leuandae poenae
numeranda sint?*

Famosissimo CVIL. DODDIO, Anglo, anno huius seculi septuage-
simo septimo propter crimen falsi ad mortem damnato, non
modo XXIII. hominum millia litteris supplicibus apud Regem pro eo
intercedebant et deprecabantur, sed celeberrimus etiam SAM. IOHN-
SONVS (at quantus vir!) in litteris publicis leuationem poenae maxi-
mopere suadebat. Omnibus, inquit, in regnis legum rigor sub-
inde fuit mitigatus, quando singulares id rationes postulare videban-
tur. Vita bene ante acta, factum aliquod insigne atque laudabile,
quin vel sola bene de rep. merendi facultas eo saepe valuit, vt reis
poena capitalis remitteretur. Nunquam iudex aliquis in reprehen-
sionem incurrit, quando precibus honorum magnorumque virorum,
vt vitam reo donaret, exorari se passus est. Pro certo haberi potest,
eum, pro quo integra propemodum deprecatur natio, insolitis ful-
gere meritis, aliisque criminum reis nimium quantum praestare.
Quando ii ipsi, quorum in commodum leges feruntur, aliqua in spe-
cie leuationem poenae flagitant, magistratui eorum precibus annuere
vtique fas est. Quodsi etiam erraret populus, certe misericordia
ductus erraret, nec rerum gestarum memoria facile suppeditabit
exemplum, pro reo, qui non nisi falsi crimen admisisset, XXIII. ho-
minum millia frustra supplicasse.

itur Pilatus consuetudinem iam ab antiquo seruatam magis retinuisse, quam de nouo indulsisse: et id fuerat inter alia, quae Romani, Iudaeis subactis, ex legibus et moribus patriis seruauerunt h).

Admodum autem seueri erant Romani in coercendis criminibus, adeo ut ne ipsum quidem commodum ex facinore ad rempforte redundans in causis leuandae poenae censerent. Ita vel in eos animaduertebatur, qui sine superiorum iussu, etsi feliciter, contra hostes pugnauerant. Exemplum narrat VVLC. GALLICANVS in *Auidio Cassio cap. 4.* Cum exercitum duceret, et inscio ipso manus auxiliaria, centurionibus suis auctoribus, tria millia Sarmatarum, negligentius agentium in Danubii ripis, occidissent, et cum praeda ingenti ad eum redissent; sperantibus centurionibus praemium, quod perparua manu tantum hostium, segnius agentibus tribunis et ignorantibus, occidissent; rapi eos iussit et in crucem tolli, seruilisque supplicio affici, quod exemplum non exstabat i): dicens, euenire potuisse, ut essent insidiae, ac periret Romani imperii reuerentia. — Quae res tantum disciplinae Romanis addidit, tantum terroris barbaris iniecit, ut patem amorum centum ab Antonino absente peterent: siquidem uiderant damnatos Romani ducis iudicio etiam eos, qui contra fas uicerant. Adeo scilicet verum est, quod *SENECA* scribit de *Ben. VII. 16.* Nullam excusationem receperunt maiores nostri, ut homines scirent, fidem utique praestandam. Satius enim erat, a paucis etiam iustam excusationem non accipi, quam ab omnibus aliquam tentari.

Quemadmodum fortissimum hominum facinorosorum frenum non seueritas, sed certitudo poenarum est, ita contraria ex parte maximam illecebram esse peccandi impunitatis spem, iam *CICERO* pro *Mil. cap. 16.* monuit. In eandem sententiam *ARNOBIUS* adu-
gent.

h) Idem argumentum nuper attingit *IUSTVS MOESER* in d. *Parr. Phant. P. IV. cap. 36.*

i) Haec ego uerba ad proxime antecedentia, nempe ad poenam crucis suppliciumque seruille, antea tali in causa haud exercitam, refero. Caeteroquin enim alia coercitae eiusmodi temeritatis militaris exempla haud defunt. Conf. *CELESTINI MIRABELLI* *Commentar. in ARRII MENANDRI fragmenta legum de re militari*, quem denuo edidit *I. G. HARNISCH*, *Lips. 1752. p. 62.* Facit huc etiam pulcher locus *CAESARIS* de *B. G. VII. 52.*

gent. p. 216. edit. quae L. B. 1651. prod. Crescit multitudo peccantium, cum redimendi peccati spes datur, et facile itur ad culpas, ubi est venalis ignoscendum gratia; itemque P. SYRVS:

Nisi vindices delicta, improbitatem adiuuas;

Qui dubitat vltisci, improbos plures facit;

Qui culpa ignoscit vni, suadet pluribus.

Pone quaeſo vna in lance gladii poenam magna cum spe obtinendae gratiae, in altera autem ergastulum, sed ita, vt reus deprehensus hanc poenam euitare nullo modo possit, et magnopere fallor, aut hoc praeponderabit, metusque poenae certae, etsi minoris, plus praestabit metu maioris, sed coniunctae cum spe elabendi. Quisquis igitur legibus suis conciliare auctoritatem, numerumque delictorum minuere cupit, eum, ne promiscuam et vulgarem habeat clementiam, magnopere cauere, criminumque abolitione, nisi grauis adſit et ſontica cauſa, abſtinere oportet. In eo complures superiorum temporum errarunt legumlatores, quod delictis ſeueriſſimas conſtituerunt poenas, ſibi poteſtate illas ſuo arbitratu aut leuandi aut remittendi ſeruata; quo non potuit non fieri, vt venalis eſſet iuſtitia, quique aut opibus valerent, aut multos haberent patronos atque amicos, poenam facile euitarent, inopes contra et interceſſoribus deſtituti ſupplicia vel ſaeniſſima ſubire cogerentur, quod, ni fallor, videns ANACHARSIS leges telis aranearum ſimiles eſſe dixit; ſiquidem illis leue quid aut imbellem capi premitique, ſi quid vero graue incidere, perruptis telis excidere. Tolle leges ſaenas et inhumanas, criminibusque poenas aequas, ſed certas conſtitue, et delicta, ſat ſcio, erunt pauciora, nec abolitionibus gratiae reis faciendae facile opus erit. Haud iniuria CICERO in *Verr. Lib. V. Or. X. cap. 6.* ait, perditas ciuitates, deſperatis omnibus rebus, hos ſolere exituſiales habere, vt damnati in integrum reſtituantur, vincum ſoluantur, exules reducantur, res iudicatae reſcindantur; quae cum accidunt, neminem eſſe, quin intelligat, ruere illam rempublicam.

Vt autem haec veriſſima ſint, negare tamen non auſim, incidere poſſe ſpecies, vbi ſingulares ob rationes gratia Principis opus, poenaque, ſi non remittenda, certe leuanda eſſe videatur; atque has

inter

inter causas reorum in remp. merita referenda sint, id ipsum est, de quo dicere instituimus k). Equidem iam apud CICERONEM aliquid, quod referri huc possit, reperio. Scribit enim is in *Or. pro Mil. cap. 2.* Quamquam in hac causa, iudices, T. Annii tribunatu rebusque omnibus pro salute reip. gestis ad huius criminis defensionem non abutemur, nisi oculis videritis insidias Miloni a Clodio factas: nec deprecari sumus, ut erimen hoc nobis multa propter praeclara in remp. merita condonetis: nec postulaturi, ut, si mors P. Clodii salus vestra fuerit, idcirco eam virtuti Milonis potius, quam populi Rom. felicitati assignetis. Sed si illius insidiae clariore hac luce fuerint, tum denique obsecrabo obtestaborque vos, iudices, si cetera amisimus, hoc saltem nobis ut relinquatur, ab inimicorum audacia felisque vitam ut impune liceat defendere. Vti igitur hoc argumento CICERO noluit, non quasi eo vti haud licuisset, sed quia ad hanc veluti aram confugere haud opus videbatur.

Quandoquidem autem haec quaestio ita comparata est, ut facile utramque in partem disceptari, et nec negari, nec affirmari simpliciter possit, iuuabit, ni fallor, paucis verbis, mihi quid sedeat, comprehendere. Dico videlicet, reorum in remp. merita tunc demum ad poenam leuandam seu minuendam valere, cum 1) merita sint magna atque insignia, 2) reus non meditatum et cogitatum admisserit scelus, sed impetu, i. e. motu aliquo repentino ac perturbatione animi, deliquerit, 3) ipsum non modo delicti admissi poeniteat, sed spes etiam sit, fore ut in posterum homo sit frugi, et resp. ab eo augetur, aut certe iuuetur, 4) ipse populus leuationem poenae optare atque expectare videatur, certe metuendum haud sit, ne, gratia reo facta, eo ipso alii ad delinquendum inuitentur aut excitentur.

Primo igitur merita requirimus magna atque insignia. Equae autem decempea est, qua metiri haec merita oportet? Equae regula, qua in iisdem aestimandis vti par est? In eo sane cardo rei vertitur, quo neglecto omnis super hac re disputatio inanis atque irrita est. Ac quilibet sua sponte facile intelligit, genus maiorumque imagines

k) Parum, ne dicam nihil, quod huc faciat, continet SAM. STRYCKII *diff. de bene merito*, Franc. 1681.

gines aut promerita hic plane haud venire in computum. Verissime
 SENECA in *Herc. fur.* v. 340.

— Qui genus iactat suum,

Aliena laudat. —

Quid, quod haec omnia reo incitamento magis ad virtutem, quam ad maleficia esse debuissent. Ita sane CICERO in *Catil.* III. cap. 5. Tum ostendi tabellas Lentulo et quaesivi, cognosceretne signum: annuit. Est vero, inquam, signum quidem notum, imago cui tui, clarissimi viri, qui amavit vnicę patriam et ciues suos: quae quidem te a tanto scelere etiam muta reuocare debuit. Quemadmodum, vt in l. 26. l. de poen. legimus, crimen vel poena paterna nullam filio infligere maculam potest, nec quis alieni criminis successor constituitur, ita nec merita paterna filio facinoroso ad minuendam poenam proficere debent.

Sed nec magnum, quo reus pollere videtur, ingenium, aut artificium magnum per se eo valet, vt criminis admissi poena ideo temperanda sit. Potest enim aliquis in arte sua esse Roscius, potest magno praeditus videri ingenio, et nihilominus homo esse omnium, quos terra sustinet, sceleratissimus. Putasne tu, Catilinae tam celebres in historia nomen fore, si homo fuisset iners aut stupidus? Ego certe haud puto. Egregie imaginem eius expressit CICERO pro *Coelio* cap. 5. Habuit Catilina, sicuti meminisse vos arbitror, per multa maximarum, non expressa signa, sed adumbrata virtutum. Vitebatur hominibus improbis multis: et quidem optimis se viris deditum esse simulabat. Erant apud illum illecebrae libidinis multae: erant etiam industriae quidam stimuli ac laboris: flagrabant vitia libidinis apud illum: vigeabant etiam studia rei militaris: neque ego unquam fuisse tale monstrum in terris ullum puto, tam ex contrariis diuersisque inter se pugnantibus naturae studiis cupiditatibusque constat. Caue autem, magnum ideo Catilinae ingenium tribuas aut capitale. Scripserat olim de nonnemine LIVIVS, fuisse eum virum magni magis ingenii, quam boni, neque adeo obscure significauerat, opinari se, posse alicui, licet vir bonus haud sit, magnum tamen tribui ingenium. Ast displicuit hoc, et recte displicuit SENECAE de *Ira* l. 16. Non est, inquit, quod existimes, verum esse, quod apud disertissimum virum Livium dicitur: Vir ingenii magni magis, quam boni. Non potest illud

B

sepa-

*

separari: aut et bonum erit, aut nec magnum: quia magnitudinem animi inconcussam intelligo, et introrsus solidam, ab imo parem firmamque, qualis inesse malis ingenii non solet. Terribilia enim esse, et tumultuosa, et exitiosa possunt: magnitudinem quidem, cuius firmanentur roburque bonitas est, non habebunt. Haud raro quidem fit, ut prosperum ac felix crimen virtus vocetur, hominesque in aestimandis aliorum virtutibus exitum magis rei, quam auctoris consilium ante oculos habeant. Tamerlanus et Cartulchius ambo erant raptores, inquit HELVETIVS in libr. de l'esprit IV. 4. quorum alter quater centenis millibus, alter quadringentis grassabatur sociis: alterum admiramur, detestamur alterum. "Egone vero illum magnificiam aut venerer, cuius facta plus admirationis, quam verae gloriae habent? Certe haud faciam, ne res miscere diuersas, ipsamque virtutem pro nomine inani habere videar.

Quid igitur? Ne longum sit, eius demum venerabor promerita, cuius opera reip. salus vtilitasue communis insignialiqua ratione aucta fuit atque promota. Quemadmodum enim, ut alibi ostendimus, vtilitas omnium actionum humanarum finis ac regula est, ita resp. etiam in aestimandis ciuium meritis spectare, inprimis vtilitatem inde ad se redundantem solet. Vtilitas, ait HELVETIVS, omnium meritorum decempeđa est; atque ita rem omnino se habere, ipso vsu et experientia docemur. Cur quaeso imperator, qui vel semel feliciter *) pro patria pugnavit, cur dux classis, qui multas hostium incendit naves, cur legatus, qui vtilem patriae conciliauit pacem, etsi in his rebus saepe fortuna plurimum valet, cur, inquam, hi omnes plures aestimantur, quam viri ingenio doctrinaque praestantissimi, quorum summi artifices, qui vitae suae dimidium in arte sua discenda consumfere? Certe in armis, ut CICERO ait, militum virtus, locorum oportunitas, auxilia sociorum, classes, commeatus multum iuuant: maximam vero partem quasi suo iure fortuna sibi vindicat, et, quidquid est prospere gestum, id paene omne ducit suum. At vero eruditi

*) Res enim aduersae, ut CAESAR de B. G. VII. 30. ait, imperatorum auctoritatem minuunt.

diti atque artifices eius gloriae, quam diligentia adepti sunt summa, socium habent neminem. Nihil sibi ex ista laude centurio, nihil praefectus, nihil cohors, nihil turma decerpit: quin etiam illa ipsa rerum humanarum domina, fortuna, in istius se societatem gloriae non offert. Quare igitur nihilominus imperatori ceterisque, de quibus primo loco diximus, thura accenduntur, insignia deferuntur, staturae eriguntur? cum eruditi atque artifices vix modico stipendio, et saepe ne hoc quidem, macerentur. Certe non aliam ob causam, quam quod illi ad salutem reip. plus, quam viri docti atque artifices, conferre existimantur. Firma igitur stat regula: quo quis vtilior aut generi humano, aut reip. est, quoque magis communem auget felicitatem, eo maiora eius censentur promerita. Nec raro hic etiam locum sibi vindicat vulgatum illud: *Duo cum idem faciunt, non est idem.* SAPPHO et CVRTIVS ambo in profundum sese praecipitabant. Illa culpabatur et pro stulta habebatur, hic autem referebatur inter heroes. Cedo, cur tam diuerse? Quia scilicet SAPPHO mortem quaerebat, ut infelicem finiret amorem **, CVRTIVS contra, ut patriae prodesset. Et licet fortasse sint, qui hunc quoque inter stultos referant, aliter tamen iudicabant Romani, neque id aliam ob causam, quam quod CVRTII mortem patriae vtilem esse existimabant.

Maximopere autem cauendum est, ne, quod quis pro mercede, aut pro ratione officii sui facit et facere obstrictus est, magnorum in rep. meritorum numero comprehendamus *l)*. Sis pius, sis castus, sis bonus paterfamilias, maritus ac parens, ab alienis manus, oculos, animum abstine, magna gaudeas ingenio, omnemque litterarum emensus sis ambitum. Haec omnia quidem pulchra et laudabilia sunt, sed per se tamen promeritorum famam tibi haud conciliabunt. Fungere etiam officio tuo, sed ita, ut nihil, praeterquam ad praescriptum, agas. Nec hoc tibi magnorum meritorum laudem praestabit. Huius ut particeps fias, prae aliis emineas et

B 2

plus,

** Vid. G. MASCOVII Proful. de Salu Leucadio, in *Opusc.* p. 491.

l) Vid. *Abh. v. d. Tugenden u. ihren Belohnungen*, (Riga 1769.) cap. I.

plus, quam officii ratio postulat, facias oportet. Aliud sane est, suo satisfacere officio, aliud, suis posthabitis commodis, quin vel cum periculo vitae aut incolunitatis, noua, aut certe haud vulgari ratione bene de rep. mereri. Nae, qui haec distinguere nesciunt, magnaue, de quibus hic quaerimus, merita cum qualicumque officii expletione confundunt, ii haud leuem profitentur incertiam *m*). Sunt sane multi, qui vitam agunt negotiosam, et vel artibus sellulariis, vel liberalibus, aliusue rebus operam nauant, ceterum placide sequuntur antecedentium gregem, fatisque se pulchros et beatos putant, si vna cum aliis in vulgarem hominum classem referantur. Sunt etiam haud pauci, qui caput quidem inter ceteros tollere gestiunt, vtque in ora hominum veniant, inusitato incedunt tramite, nouasque reapse affectant vias, sed aut nihil omnino praeclari faciunt, aut plus etiam reip. nocent, quam profunt. Vetus est: *Non omnes sunt Bacchi, qui thyrsum gerunt*, vereorque, ne multi, qui Campana inflati arrogantia se putant maximos, personam iis si demas, oppido parui videantur. Idcirco semper eiusmodi in causis videndum est, an quis non sui, sed publici commodi causa plus fecerit, quam facere obstrictus erat, eoque veram reip. promouerit utilitatem. Vos igitur, quos infelix tenet scribendi cacoëthes, qui id vobis negotii datum esse existimatis, vt singulis mensibus vnum saltem libellum, immo librum spissum grand orisque formae de rebus vulgaribus aut nihili, stilo barbaro, sine sensu, sine sapore conscribilletis, fallimini o boni! si magnos vos viros ipsaque lumina existimatis, et capite coelum tangere vobis videmini. Melius sane de rep. mereremini, si chartae parcere tempusque melius locare animum induceretis.

Nec huc referendi sunt, qui in artibus, magis ad voluptatem, quam ad utilitatem pertinentibus, versantur, etiamsi in illis maximos sese ostentent artifices, easque vel ad summum perfectionis euehant gradum. Verissime enim COLVMELLA *Lib. I. in prooem.*

m) Bene SENECA Ep. 82. Nihil facit virrus, quia necesse est.

*proem. Sine ludicris artibus, atque etiam sine —, olim satis felices
fuere futuraeque sunt vrbes.*

Pertinent autem huc praeter exercituum et classium duces, itemque legatos, de quibus iam monuimus, Principum administri, pro reip. salute dies noctesque excubantes; magistratus, legum custodes, iustitiamque non modo castissime administrantes, sed vitae etiam sanctitate suoque exemplo aliis viam virtutis praeuantes; eruditi, literas non libris vulgaribus et barbaris onerantes, sed scriptis doctis, solidis et elegantibus iuantes, ornantes, promouentes; medici, temporibus maxime pestiferis cum vitae suae periculo medicinam facientes; denique omnes, qui, ne resp. detrimenti quid capiat, insignem dederunt operam, summaeque felicitatis communis praeter consuetudinem moremque vulgarem nonnihil addiderunt, idque non lucelli proprii, sed publici commodi causa, utque reip. opitulentur, fecerunt. Nam, ut bene ait *PLAVTVS Pers. I. 2. 12.*

— *Reip. causa qui non id facit magis,*

Quam sui quaeque, animus haud induci potest, eum

Esse ciuem et fidelem et bonum.

Sed explicandum nunc etiam est alterum, quod supra posuimus, momentum, ad poenam scilicet leuandam opus esse, ut reus non meditatam cogitatumque admiserit scelus, sed impetu, i. e. motu aliquo repentino ac perturbatione animi, deliquerit *n*). Qui, ut *CICERO* ait, domo meditatam et cogitatum adfert scelus, i. e. consulto animoque deliberato crimen perpetrat, multum utique differt ab eo, qui aut prouocatus iraque percitus *o*), aut quo alio motu et perturbatione animi abreptus delictum admittit, a quo, si apud se fuisset, libenter abstinuisset. Bene *CICERO de Off. I. 8.* *In omni iniustitia permultum interest, utrum perturbatione aliqua animi, quae plerumque breuis est, et ad tempus, an consulto, et cogitato fiat iniuria.*

B 3

Leniora

n) Multa, inquit SENECA Contr. Lib. V. proem. donanda ingenii puto, sed donanda vitia, non portenta sunt.

o) CICERO in Or. pro Marcell. cap. 3. Iracundia est inimica consilio.

Leuiores enim sunt, quæ repentino aliquo motu accidunt, quam ea, quæ meditata et præparata inferuntur. Nec aliter SENECA de Ira l. 16. Nonnunquam magna scelera leuius, quam minora, committet, si illa lapsu, non crudelitate commissa sunt, his inest latens et operta et inueterata calliditas. Similiter MARCIANVS in l. II. §. 2. D. de poen. Delinquitur aut proposito, aut impetu, aut casu. Proposito delinquit latrones, qui facinoram habent; impetu autem, cum per ebrietatem ad manus aut ad ferrum venitur; casu vero, cum in venando telum, in feram missum, hominem interfecit p). Impetum a consilio etiam distinguit OVIDIUS R. A. v. 10.

Et quod nunc ratio, impetus ante fuit.

Facilius igitur, si me audias, flagitii, quam sceleris leuabitur poena. Scelus enim cum crudelitate aliqua coniunctum est, flagitium contra a mollitie animi proficiscitur. (Vid. GESNERI *Thef. L. et E. R. f. v. scelus*.) Certe, qui non re ante deliberata, sed impetu quodam deliquit, facilius ad frugem redibit, quam is, qui de industria et consulto maleficio admittit, cuiusque animus, iamiam corruptus, difficilior sanatur. Hoc ipsum autem faciliorem reddit veniam eius, qui non nisi flagitii reus est, prae illo, qui scelus ante eius perpetrationem tacitus mente secum agitauit. Hic sane seueritas salutaris, in tempestiua autem clementia noxia est. Memorabile seueritatis exemplum refert NEROS in Pausan. cap. 5. Hinc (ex aede Mineruae, quo confugerat PAUSANIAS) ne exire posset, statim ephori ualuas eius aedis obstruxerunt, testunque sunt demoliti, quo facilius sub diuo interiret. Dicitur eo tempore matrem Pausaniae uixisse, eamque iam magno natu, postquam de scelere filii comperit, in primis, ad filium claudendum, lapidem ad introitum aedis attulisse. Aliud, idemque illustrissimum, exemplum praebet FALLIERS, Venetorum Dux, qui, quamquam senex iam erat octoginta annorum, nihilominus ob conurationem capite truncabatur; cuius rei ne oblitteraretur memoria, in

p) *Casum interdum poni pro culpa, e. g. in l. 9. D. de inc. ruin. naufr. iam monuit IO. VAN DE WATER Obs. l. 16. p. 86. Atque eodem fortasse sensu hic etiam occurrit. Nam si quis mero casu, sine omni culpa, aliquem occiderit, is deliquisse dici proprie nequit.*

in palatio publico inter imagines antecessoris et successoris eius locus
vacuus relinquebatur vna cum inscriptione:

Locus Marini Fallieri decapitati q).

Tertio locq diximus, reum non modo delicti admissi poenitere, sed
spem etiam suppetere debere, fore vt in posterum homo sit frugi,
et resp. ab eo augeatur, aut certe iunetur. Etsi enim poenitentia,
post perpetrationem criminis demum superueniens, sola poenam re-
gulariter haud minuit, nequaquam tamen nullius plane momenti
est, quando accedunt alia, quae mitigationem poenae suadent aut po-
stulant. Saepe, inquit OVIDIVS ex Pont. l. i. 57.

Saepe leuant poenas ereptaque lumina reddunt,

Cum bene peccati poenituisse vident,

nec non SENECA in Agam. v. 242.

— *Sera nunquam est ad bonos mores via;*

Quem poenitet peccasse, paene est innocens.

Quodsi porro reus antea frugi fuit, nec nisi huic vni, cuius eum iam
poenitet, culpa succubuit, spem vtique concipere licet, fore, vt
in posterum a maleficiis sese abstineat. Nae enim, vt iam alibi (in
diss. de lubrico iudiciorum p. 14) monuimus, saepissime fallit tritum
illud: *Qui semel fuit malus, semper talis esse praesumitur*, vt potius
cum IUVENALE II. 83. dicere liceat:

Nemo repente fuit turpissimus, —

atque eadem fortasse ratione nititur, quod ap. s. MARCVM IX. 38.
legimus: *Nemo est, qui meo nomine miraculum faciat, qui cito possit
michi maledicere.*

Postremo denique loco ad poenam propter rei in remp. merita
leuandam desiderauimus, vt ipse populus leuationem eius optare
atque

q) Nec silendus hic IO. BYNGIVS, supremus quondam classis Britannicae
praefectus, qui capta ao. 1756. a Gallis insula, cui Minorcae nomen
est, culpa, quod scilicet hoc impedire neglexisset, accusatus capitique
damnatus, d. 14. Mart. 1757. in Portu Magno super nauis regia felopetis
trahendus expirauit, etsi eius iudices non nisi ita de illo iudicauerant:
*qu'il n'avoit point fait tout ce qu'il auroit pu faire dans l'action de la médi-
terranée.* Vid. *Derniers sentimens des plus illustres personnages condamnés
à mort*, T. II. p. 459.

atque expectare videatur, certe metuendum haud sit, ne, gratia reo facta, eo ipso alii ad delinquendum inuitentur aut excitentur. Profecto si, ut in causa DODDIANA, magna hominum, ad quos delictum admissum nullo modo pertinet, multitudo rei vitam anxie optat et flagitat, vero simillimum est, ipsum populum de rei promeritis non modo esse persuasum, sed spem etiam fouere, fore, ut idem porro reip. prosit, vitasque innocentia maculam, vna hac culpa contractam, eluat. Quodsi autem de hoc aut certo, aut probabiliter saltem constat, periculum sane haud est, ne gratia reo facta alios ad delinquendum inuitet aut excitet. Quis enim facile concipiet spem, se quoque diuersa plane in causa, crimine aliquo perpetrato, deprecatorem habiturum esse populum, cuius maxima certe pars de poenarum ad securitatem et tranquillitatem publicam necessitate persuasissima est?

His igitur, quas haecenus commemorauimus, cautionibus poenam ob rei in reimp. merita absque periculo nouorumque criminum metu leuari a Principe utique posse existimamus ^{r)}).

Sed quaeris fortasse, de spe futurorum promeritorum quid sentiamus, et num haec etiam sola eo, ut poena, quam quis delicto meruit, temperetur, valere debeat. Equidem fateor, hanc quaestionem ita comparatam mihi videri, ut fere illud TIBULLI:

Iusta pari premitur — cum pondere libra

Prona, nec hac plus parte sedet, nec surgit ab illa,
meum faciam. Multi sane magnam de se faciunt spem multumque promittunt, et nihilo tamen minus mores postea mutant, iustoque a tramite descedentes spem de se factam destituunt. Sunt etiam, qui, antequam eo, quo tendunt, perueniant, Curios simulent, posteaquam autem votorum suorum participes facti sunt, sibi ipsi personam demant, verumque suum ostendant ingenium. Quae cum ita sint, spes tam incerta et fallax in causis mitigandae poenae vix numeranda videtur. Quod si quis tamen ob spem magnam et praesentissimam magnorum in reimp. meritorum poenam, quam reus delicto perpetrato

^{r)} Conf. CHR. THOMASIVS *de iure aggratiandi Principis euangelici in causis homicidii*, in eius *Diss. Academ.* T. III. no. 75.

trato sibi contraxit, haud neglectis cautionibus supra memoratis, aliquantum leuare velit, me quidem non habebit magnopere refragantem.

Ceterum monere vix necesse putamus, quidquid de poena ob reorum promerita temperanda haecenus diximus, non nisi de poenis maioribus vereque criminalibus, nequaquam autem de leuioribus etiam et ciuilibus intelligendum esse; nec iudicem ipsum, apud quem quaestio super crimine agitata fuit, inconsulto Principe ob insignia rei merita poenam leuare ordinariam posse; quo in errore praeter alios haesit H. SALMVTH *l. c. p. 330.* Sapienter enim SYMMACHVS *Lib. X. Ep. 70.* *Alia est conditio magistratuum, quorum corruptae videntur esse sententiae, si sint legibus mitiores; alia dominorum Principum potestas, quos decet acrimoniam seueri iuris inflectere.*

Haec praefari placuit, cum indicendi essent honores

VIRO PRAECLARISSIMO ATQVE CONSVLTISSIMO
D O M I N O
GOTFRIDO LVDOVICO WINCKLERO
LIPSIENSI

ARTIVM MAGISTRO ET IVRIS VTRIVSQVE BACCALAVREG

NEC NON ADVOCATO IMMATIC

qui suo tempore locum in collegio nostro obtinebit, a nobis collati. Ne quem autem lateat ratio, qua vitam suam, laudabiliter adhuc actam, instituerit, iuuabit audire ipsum ea de re ita exponentem:

Contigit mihi esse tam felici, ut Lipsiae die x. mensis Maii ao. MDCCCLXVII. patre CAROLO GODOFREDO de WINCKLER, nunc Ordinario Facultatis iuridicae Lipsiensis, et matre WILHELMINA DOROTHEA

C

ROTHEA

RÖTHERA MARRBACHIA, nascerer, quorum parentum tanta semper erga
 me liberalitas atque benignitas extitit, ut meliores profectio mihi euenire
 haud potuissent. Tantam enim in me educando sollicitudinem et curam,
 tamque insigne in omnibus vitae commodis mihi comparandis studium pa-
 ternum adhibuerunt, tot denique eorum beneficia amorisque vere paterni
 documenta per omnem vitam meam sum expertus, quot quantaque me a
 nemine unquam accepisse vel accepturum profiteor. Illorum enim munifi-
 centia factum est, ut scholis primam priuatis praeceptores me linguarum
 atque litterarum rudimenta docerent, inter quos praeprimis BENEDICTI,
 qui nunc Rector scholae Torgauiensis est, DOERINGII, Directoris gym-
 nasi Gothani, et GOESSELI, qui ecclesiae Cunnersdorfsensi praees, eru-
 ditioni atque doctrinae plurima debeo. Haud ita multo post scholam,
 quae hac in urbe floret, Nicolaitanam audi, ibique MARTINI Rectoris
 atque FORBIGERI Conrectoris in graecorum ac latinorum scriptorum in-
 terpretatione, nec non BEHRINGERI in mathesi me erudientis disciplina,
 et BECKII denique in sermonis puritate latinaeque scribendi elegantia me
 confirmantis assiduitas, mea litterarum studia adeo adiuuit, ut anno hu-
 ius seculi octogesimo primo scholis Professorum Academiae nostrae in-
 teresse possent. At sub initium quidem vitae Academicae iis solum scho-
 lis interfui, quibus partim auctores veteres tam graecos quam latinos in-
 primis S. V. MORVS interpretabatur, partim philosophiae praecepta
 a SEYDLIZIO, Antiquitates Romanae et Archaeologia a REIZIO et
 MARTINO, physica denique ac historia naturalis a FVNSCKIO atque
 LESKIO, iam fato functis, proponebantur, partim vero etiam eas fre-
 quentatui, quibus prima Iurisscientiae rudimenta, ius naturae scilicet,
 historiam iuris, eiusdemque Encyclopaediam atque Antiquitates SEYDLI-
 ZIVS atque RICHTERVS, POHELIVS, SCHOTTVS atque H. HEBEN-
 STREITIVS, et historiam iuris litterariam SAMMETIVS tradidere. Ha-
 bitis deinde bis in memoriam BORNIANAM et semel in memoriam ACKER-
 MANNIANAM orationibus, discendarum rerum tam in vniuerso orbe ter-
 rarum, quam in Imperio Rom. Germ. et Saxonia gestarum, statistices deni-
 que tradendae auctores fuisse WENCKIUS, HILSCHERVS, ARNDTIUS,
 atque WIELANDVS, cuius operam quoque in arte disputandi nauatam
 non obliuisci par est. Interioribus autem iuris Romani mysteris initiatus
 sum

sum a BIENERO, SCHOTTO, IUNGHANSIO atque I. A. G. KINDIO, qui postremo dissi ius civile ab illis propositum examinando repetebant, iuris vero hodierni praecepta a pluribus ita percepit, ut ius Germanicum, priuatum principum et feudale RAVIUS, b. SEGERVS atque BIENERVS ius publicum Imperii, KINDIUS denique et PÜTTMANNVS ius Saxonicum et criminale et cambiale me edocerent. At vero etiam ingrati animi esset, nisi solenni voce PATRIS S. V. eximiam in me instituendo curam et singularem benignitatem praedicarem, quippe qui processum iudicarium et ius ecclesiasticam, nec non artem ex Actis iudicialibus relationes consiciendi ipse mihi tradere haud dedignatus est, quorum beneficiorum summa nunquam animo meo excidet. Neque vero silentio praetermittendum est, me triennis post inchoatum cursum Academicum, anni scilicet MDCCCLXXXIV. initio summos in philosophia honores, patre Academiae fastes gerente, affectum esse, eodemque anno dissertationem de iure sepulturae in templis sub PATRIS praesidio defendisse, quo factio deinde in examine pro Candidatura omnino et prae ceteris dignus iudicatus sum. Cum deinde anno sequenti Notarius publicus a Senatu Lipsiensi creatus, atque a supremo regimine Dresdensi confirmatus essem, anno 1786. superato examine riguroso in Auditorio Philosophorum e cathedra superiori de mutationibus iuris publici tempore belli tricennalis tanquam Praefes disputavi. Ultimo tandem loco praedicanda est Serenissimi Principis clementia, quippe qui concessit atque approbavit pro praxi iuridica speciminibus ius causas in foro agendi benignissime mihi concessit.

Cum vero nuper dissertationem de iure aerarii militaris Romani ac hodierni conscriptam publice defendissem, et consuetas lectiones pro gradu super cap. 2. X. de Archidiaconis et l. 1. Cod. de pactis inter emtor. et venditor. habuissem, facultatem iuridicam Lipsiensem humillimis precibus adii, ut supremos in iure honores omniisque iura cum iis coniuncta beneuole in me conferre velit, pro quo beneficio maximas semper gratias, atque sincera pro ipsius incolumitate vota quotidie suscipiam.

Hunc igitur recens creatum Doctorem, in quo praeter insignem eruditionem multarumque rerum notitiam, inprimis autem iurisdictionem

xx

tiam haud vulgarem maximus inest erga omnes bonas litteras amor,
nostris iam iam adscriptum, eaque omnia, vt par est, rite peracta
fuisse; maioris fidei causa hocce programme, sigillo collegii nostri
firmato, significamus. P. P. Dominica II. post Fest. Trinit.
MDCCLXXXVIII.

L I P S I A E

EX OFFICINA SAALBACHIA.

ULB Halle

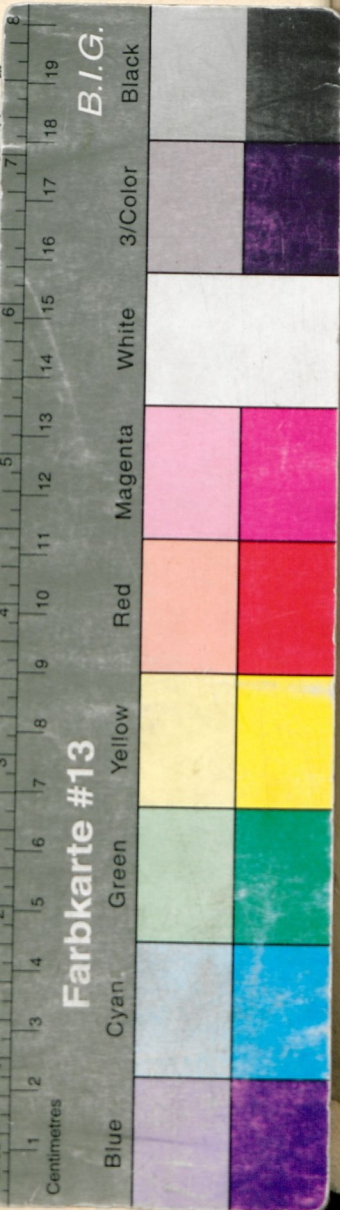
005 482 992

3

1788, 5.

273

ORDINARIUS
SENIOR ET RELIQVI DOCTORES
FACVLTATIS IVRIDICAE
LIPSIENSIS
SVMMOS IN IVRE HONORES
CVM SPE
SVO TEMPORE LOCVM IN COLLEGIO
OBTINENDI
PRAECLARISSIMO CANDIDATO
GOTFRIDO LVDOVICO WINCKLERO
LIPSIENSI
ARTIVM MAGISTRO ET IVRIS VTRIVSQVE BACCALAVREG
NEC NON ADVOCATO IMMATIC
A. D. XXXI. MAII MDCCLXXXVIII
COLLATOS
INDICVNT

